

An Analysis of the Explanatory Components of Urban Poverty in Esfarayen

Mohammad Hossein Sarae^{1*}, Mansoureh Yarahmadi²

1-Professor, Department of Geography and Urban Planning, Yazd University, Yazd, Iran.

2- PhD student in Geography and Urban Planning, Yazd University, Yazd, Iran.

Received: 30 March 2022

Accepted: 12 July 2023

Extended Abstract

Introduction

Today, poverty is considered to be one of the most important issues in society, and its elimination from it is a main goal of economic development in each society. The Esfarayen city is one of the big cities of North Khorasan, Iran, that was constructed in the not-so-distant past from the joining of 19 small villages. In recent years, this city's faced rapid urban population growth. By the way, the inability to provide appropriate facilities and services to citizens leads to the formation of slums in these cities. Some of the problems that indicate unfavorable conditions in Esfarayen city include, unemployment, false employment, violence, and insecurity which have caused many problems in social, economic, physical, and environmental dimensions. So, in this study, the spatial multidimensional poverty index has been studied for Esfarayen City with the goal of planning for a reduction in class gaps and spatial justice.

Methodology

The present study is considered descriptive-analytical research in terms of purpose and research methodology. The used data for this studied are included the library resources data and the comprehensive data of the Statistics Center of Iran in 2020. Also, for the data analysis, the ArcMap software has been used. In the first step, the urban poverty research indicators were identified in terms of the economic, physical, and social dimensions. These indicators are detailed in Table 1. After identifying, the indicators were computed in EXCEL software and drawn in GIS software. In the second step, the hot spot analysis method was used in ArcGIS software to analyze poverty based on these dimensions. In the third step, the multidimensional urban poverty index was calculated based on the sum of the economic, physical, and social dimensions. The hot spot methods were used for the investigation of multidimensional urban poverty. Finally in the last step, by converting the data plot of poverty to the raster, the multidimensional urban poverty were divided into three categories of poor, average, and affluent.

Results and Discussion

In an investigation of the results of the current study, the hot spot analysis results showed that the hot spots of this city are located along Shahid Keshavarz Boulevard in the east of Esfarayen, which includes neighborhoods 16, 17, 18, 19, 20. Also, most of the cold spots are located in the west and south part of Esfarayen, especially in the 8 and 15 neighborhoods. The results of

---

* . Corresponding Author (Email: msaraei@yazd.ac.ir)

Copyright © 2023 Journal of Geography. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution- noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages provided the original work is properly cited.

Moran's analysis showed that the multidimensional urban poverty index in Esfarayen City has a cluster distribution. This cluster distribution indicates the spatial autocorrelation between the indexes. A study of the major complication for the multidimensional urban poverty index shows that this indicator was located in the border neighborhood including the 18 and 19 neighborhoods, and has an elliptical distribution in the northeast and southwest directions. Finally, the urban poverty zoning results showed that the largest zone in Esfarayen City is the poor zone. this area includes 395 blocks, 26813 population, 7862 households, and 227/390 Hectares areas. Also, a prosperous area with 128 blocks, 1880 population, 560 households, and 167/362 hectares area is the smallest zone of the city.

Conclusion

Generally, the multidimensional poverty analysis results for Esfarayen city show that from the total population of this city, 51% are in average status, 45% are in poor status, and 4% are in prosperous status. The significant difference between the populations of poor and affluent areas and also the significant difference between the distribution of urban poverty index clusters indicates in the existence of a class gap in Esfarayen. This issue requires planning to overcome the existing conditions.

Keywords: Urban Poverty, Esfarayen, Spatial Analysis

تحلیلی بر مؤلفه های تبیین کننده فقر شهری در شهر اسفراین

محمدحسین سرائی^۱ - استاد، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه یزد، دانشگاه یزد، ایران.
منصوره یاراحمدی - دانشجوی دکتری، جغرافیای و برنامه ریزی شهری، دانشگاه یزد، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۲۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۱۰

چکیده

فقر پدیده‌ای است با ماهیت چندبعدی که علاوه بر دلالت بر مفهوم کمبود عوامل اقتصادی، شامل نبود فرصت‌ها، دسترسی‌نداشتن به خدمات اجتماعی یا محرومیت از آن‌ها و دیگر محرومیت‌های اجتماعی نیز می‌شود. هدف از انجام این پژوهش بررسی و تحلیل فضایی فقر شهری در شهر اسفراین می‌باشد و سعی بر آن شد تا الگوی فضایی فقر شهری در شهر اسفراین مورد بررسی قرار گیرد. برای جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش از منابع کتابخانه‌ای و داده‌های مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵ بهره گرفته شده است. همچنین، برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش تحلیل لکه‌های داغ، آماره موران و شاخص میانگین مرکزی استفاده گردیده است. بنا بر نتایج حاصل از پژوهش حاضر بیشترین پهنه در این شهرستان را پهنه فقیر تشکیل می‌دهد که شامل ۳۹۵ بلوک، ۲۶۸۱۳ نفر جمعیت، ۷۸۶۲ نفر خانوار و ۲۲۷/۳۹۰ مساحت می‌باشد. همچنین، پهنه مرفه ۱۲۸ بلوک، ۱۸۸۰ نفر جمعیت، ۵۶۰ خانوار و ۱۶۷/۳۶۲ هکتار مساحت کمترین پهنه را دارا می‌باشد که نشان از غالب بودن مناطق فقیرنشین در شهر اسفراین دارد. به‌طور کلی نتایج حاصل از تحلیل فقر چندبعدی در شهر اسفراین نشان می‌دهد، از مجموع جمعیت این شهرستان ۵۱ درصد دارای وضعیت متوسط، ۴۵ درصد فقیر و تنها ۴ دارای وضعیت مرفه می‌باشند. اختلاف زیاد در بین پهنه‌های فقیر و مرفه و همچنین توزیع خوشه‌ای شاخص فقر شهری نشان‌دهنده وجود شکاف طبقاتی در اسفراین می‌باشد که لزوم توجه و برنامه‌ریزی در این خصوص جهت برون‌رفت از وضعیت موجود امری ضروری به نظر می‌رسد.

واژگان کلیدی: فقر شهری، اسفراین، تحلیل فضایی.

مقدمه

شکل ها و جلوه های شهرنشینی روزبه روز گسترده تر و پیچیده تر می شود و شهرها از توان زیادی جهت سکونت و بهره مندی مردم از فرصت های زندگی بهتر و دسترسی به آن ها برخوردار می شوند؛ با این حال فقر شهری در جهان با سرعت و حجم زیادی در حال گسترش است و با وجود دیدگاه های مختلف درباره فقر و برنامه های جهانی و ملی در مبارزه با آن، این معضل همچنان تهدید بزرگی محسوب می شود و شهرها را با جلوه های ناکارآمدی مواجه می کند. امروزه شهرها به مکان تمرکز فقر تبدیل شده اند (بزرگوار و همکاران، ۱۳۹۶: ۵) و این مسئله عامل اصلی ناپایداری شهرها به شمار می رود (نیک پور و همکاران، ۱۴۰۰: ۳۴۲).

از آنجاکه امروزه، تبلور فضایی فقر شهری در قالب بافت های فرسوده، بافت های ناکارآمد و اسکان غیررسمی با مشکلات حاد در خصوص مهاجران فقیر، بیکاری، اشتغال کاذب، بار تکفل بالا، خشونت و ناامنی رخساره نموده است (Alavi et al, 2018: 182) و همچنین به علت شکل گیری خوشه های فقر در سطح شهرها، پژوهش در مورد علت ها و پیامد ها و راه حل های فقر اهمیت ویژه ای یافته است (کوری، ۲۰۰۵: ۶۵). ریشه های نظری تحلیل فضایی فقر شهری به کتاب مشهور بوث با عنوان زندگی و کار مردم در لندن برمی گردد که بین سال های ۱۸۸۶ و ۱۹۰۳ نوشته شده است. این پژوهش اولین تلاش برای درک فقر شهری از طریق یک رویکرد علمی است. از این پس، برنامه ریزان و سیاست گذاران همواره در پی کاهش فقر بوده اند. موفقیت برنامه های فقرزدایی به همان اندازه که به سیاست ها و چگونگی اجرای برنامه ها وابسته است، به شناسایی دقیق پدیده فقر و مؤلفه های آن نیز بستگی دارد (خلج و یوسفی، ۱۳۹۳: ۵۰)، یکی از مسائل مهم در تدوین برنامه های کاهش فقر، اطلاع از گستردگی فقر حاکم بر جامعه و عوامل مؤثر بر آن است. پس از تعیین پهنه های فقر و اطلاع از عوامل تعیین کننده آن، می توان با دانش بیشتری به تصریح اهداف و گزینش روش های عملی اجرای برنامه های کاهش فقر و بهبود توزیع رفاه، اقدام کرد. به همین علت، برای سیاست گذاران نظارت بر فقر موضوعی کلیدی است، زیرا این گونه قادرند از خوشه های فقر جلوگیری کنند و سرمایه گذاری های عمومی را بیشتر به جاهایی تخصیص دهند که نیاز است (Duque, 2015: 11). این موضوع در کشورهای در حال توسعه (به ویژه در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا) اهمیتی دوچندان دارد. بر اساس آمارهای بانک جهانی، بیش از ۷۲۰ میلیون فقیر در این کشورها زندگی می کنند. بررسی شاخص شدت فقر در این منطقه حاکی است وضع فقرای آن طی این سال ها به مراتب بدتر شده است (Castañeda et al, 2018: 251). ایران نیز از جمله کشورهای در حال توسعه است که در دهه های گذشته با افزایش نرخ شهرنشینی و گسترش فقر شهری، نواحی فقیر شهری در آن افزایش یافته است؛ به طوری که در حال حاضر برنامه ریزی برای اسکان کم درآمد ها و ساماندهی محله های فرودست شهری، به ویژه در کلان شهرها و مناطق پیرامون آن ها، از مسائل مهم توسعه شهری در کشور است (سرگزی و همکاران، ۱۴۰۰: ۵۸). شهر اسفراین از جمله شهرهای خراسان شمالی به شمار می رود که دارای هسته روستایی بوده می باشد. این شهر در سال های اخیر با رشد سریع جمعیت شهری مواجه گشته و ناتوانی در ارائه امکانات و خدمات مناسب به شهروندان، شاهد شکل گیری محلات فقیرنشین در بعضی از فضا های شهری بوده است. بیکاری، اشتغال کاذب، خشونت، ناامنی و مواردی این چنین، بر شرایط نامناسب محلات و پهنه های فقیرنشین شهر در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و محیطی حکایت دارد. بهبود اوضاع این محلات جز با شناخت دقیق و منطقی شرایط حاکم بر این محلات و نوع قرارگیری آن ها در سطح شهر ممکن نیست. لذا در این پژوهش سعی بر آن شده، به بررسی و تحلیل فضایی شاخص فقر چند بعدی پرداخته شود، تا با بررسی پهنه ای فقر و نحوه توزیع فضایی آن در جهت برنامه ریزی برای کاهش شکاف طبقاتی و عدالت فضایی گام برداشته شود.

فقر یکی از مباحث مهم در ادبیات توسعه به شمار می‌آید و زدودن آن از جامعه، یکی از اهداف اصلی توسعه‌ی اقتصادی است (روستایی و همکاران، ۱۳۹۷: ۹۲). چراکه فقر صرفاً درآمد ناکافی نیست؛ بلکه شبکه‌ای به هم پیوسته از فقدان توانایی‌های اساسی است. به مرور تعداد زیادی از فقرا به حاشیه شهرها رانده می‌شوند که در آنجا نیز با مشکلات جدیدی برخاسته از شرایط محلی مواجه می‌شوند. صدمات ناشی از فقر بسیار گسترده و طولانی مدت می‌باشد. یکی از ابعاد فقر، فقر شهری می‌باشد. پدیده فقر شهری، نابرابری‌های اجتماعی و اختلاف شدید طبقاتی را به‌عنوان یکی از خصیصه‌های زندگی شهرهای جهان‌سومی بر زندگی شهری عارض نموده است. فقر، پایداری شهرها را در ابعاد اقتصادی-اجتماعی، فرهنگی، زیست‌محیطی و امنیتی تهدید می‌کند. محله‌های فقیرنشین دارای ویژگی‌هایی نظیر ازدحام بیش از حد جمعیت، بافت نابسامان و ناکارآمد، خانه‌های فرسوده و کثیف، فقر و نابسامانی اجتماعی، فقدان ذخیره کافی آب؛ بهداشت ناکافی؛ ناامنی حق تصرف، کیفیت ساختاری ضعیف برای واحدهای مسکونی یا محیط کالبدی ناسالم؛ زوال شهری، میزان بالای فقر، بی‌سوادی و بیکاری و تاب‌آوری پایین هستند (Hussain et al, 2019: 2). آمارتپاس سن، مفاهیم دیگری نظیر محرومیت نسبی، نا عدالتی و طرد اجتماعی را به ویژگی‌های فقر افزوده است (Montgomery, 2009: 3). همین‌طور مسکن ناپایدار، غیررسمی و فاقد امکانات زندگی و فراوانی واحدهای مسکونی استیجاری پرجمعیت (Tacoli et al, 2014: 18) از دیگر مشخصه‌های فقر شهری است. امروزه نیز فقر چندبعدی به این نکته اشاره دارد که فقر بیش از درآمد نامناسب با محرومیت از منابع مادی است و دسترسی نداشتن به تحصیل، مراقبت‌های اولیه بهداشتی و آب آشامیدنی تمیز یا تأثیرگذاری بر فرایندهای سیاسی و سایر عوامل مهم برای مردم را نیز دربر می‌گیرد (UNDP, ۲۰۰۹).

نظریه‌های مختلفی از جمله اقتصاد سیاسی، محرومیت واقعی، قطبش اجتماعی، و طرد اجتماعی مکانی در ارتباط با فقر شهری و علل به‌وجود آمدن آن مطرح شده است

(McLoughlin, 2014: 148). همچنین جولیوس ویلسون در کتاب محرومیت واقعی (۱۹۸۷) نظریه‌ای در خصوص فقر شهری جدید ارائه داده است. مشخصه بارز این فقر شهری جدید تمرکز جغرافیایی در محله‌های خاص دارای میزان بالای بیکاری و وابستگی رفاهی؛ نسبت بالای زنان سرپرست خانوار، کودکان بی‌سرپرست، و ازدواج نوجوانان؛ سطح بالایی از نابسامانی اجتماعی، خشونت، و جرم است. تز ویلسون مبنایی برای دیدگاه‌های جدید فقر شهری تشکیل داده است. یکی از مهم‌ترین علل فقر شهری جدید باز ساخت اقتصادی و حرکت اقتصاد به سمت تسلط خدمات محوری است این امر به از بین رفتن میزان چشمگیری از شغل‌های پایدار برای کارگران کم‌مهارت منجر شده است (Joseph, 2007: 385).

فقر و عوامل مربوط به آن در داخل کشور و هم در خارج از کشور به مراتب مورد بررسی قرار گرفته است. این تحقیقات طی سال‌های متفاوتی صورت گرفته است که چندین مورد از تحقیقات و نتایج آن‌ها باهدف کلی انجام پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۱. پیشینه داخلی و خارجی پژوهش

نویسندگان	عنوان پژوهش	نتایج پژوهش
Gustafsson & Sari, (2020)	رشد فقر نسبی درآمدی در شهر های چین	به رشد فقر نسبی درآمدی طی سال های ۱۹۸۸-۲۰۱۳ پرداخته است. رشد درآمد در بخش های میانی توزیع درآمد نسبت به بخش های پایین تر، سریع تر بود. خطر فقر نسبی در شهر های چین در هر دو سال مورد مطالعه با نبود کار در بین اعضای بزرگسال خانواده، تحصیلات کم، سرپرست خانوار زندگی در یک شهر کم درآمد، تعداد فرزندان و پیرشدن و دریافت نکردن رابطه مثبتی داشته است.
Silva-Laya et al., (2020)	فقر شهری و آموزش، مروری بر ادبیات نظام مند	به بررسی دوره ای از سال ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۷ پرداختند. نشان دادند فقرا علی رغم حضور در مدرسه قادر به تأمین کامل حق تحصیل خود نیستند. پیشرفت تحصیلی آن ها از نظر یادگیری، سیر تحصیلی و ظرفیت برای رسیدن به آینده ای بهتر نیازمند مشارکت، ویژگی های اجتماعی و موانع فرهنگی و اداری است.
Haizzan et al., (2018)	فقر شهری و مسکن	به تحلیل شاخص های اجتماعی فقر شهری پرداخته اند. نتایج نشان دهنده آن است که ۷ درصد جمعیت کشور مالزی در محله های فقیرنشین زندگی می کنند. میزان فقر جمعیت مناطق شهری در کشور مالزی حدود ۲ درصد و میزان فقر شدید، ۰/۳ درصد است.
Christiaensen., (2017)	شهرهای ثانویه و کاهش فقر: باز تمرکز بر دستور کار شهرنشینی	شهر های ثانویه، عملکرد کاهش فقر را بهبود خواهد داد. یافته های پژوهش نشانگر شواهد اولیه و استدلال هایی در تأیید فرضیه است، اما تأثیرات سیاست گذاری بر فقر حتی در محیط های ساده بسیار پیچیده می باشد
Hlahla, T. R. Hill., (2016)	اقتصاد سبز، یک استراتژی برای کاهش فقر شهری و حفاظت از محیط زیست: کوازولو ناتال آفریقای جنوبی	استراتژی اقتصادی سبز به کاهش فقر شهری کمک می کند، چراکه این استراتژی در بین فقیران باعث اشتغال و درآمد شده و به صورتی غیرمستقیم از محیط زیست مدیریت می کند.
یاراحمدی و نیک پور، (۱۴۰۰)	تغییرات فضایی در فقر شهری نورآباد ممسنی	نتایج نشان می دهد فقر شهری در نورآباد ممسنی طی دوره های مورد بررسی توزیع خوشه ای داشته و همچنین طبقه متوسط شهری طی دوره های مختلف داشته که بیانگر نابرابری فضایی و ایجاد شکاف طبقاتی می باشد.
نیک پور و همکاران، (۱۴۰۰)	تحلیل فضایی پویای فقر شهری و پهنه بندی آن در کلان شهر رشت	نتایج نشان داد الگوی فضایی فقر در این شهر خوشه ای است. کانون اصلی فقر در نواحی شرقی - شمال شرقی و جنوب - جنوب غربی شهر است و پهنه مرفه در ناحیه مرکزی شهر دیده می شود. در مجموع پهنه فقر ۶۱ درصد جمعیت و ۳۴ درصد از مساحت و پهنه رفاه ۱۰ درصد جمعیت و ۲۳ درصد مساحت شهر رشت را به خود اختصاص داده است.
مالکی سونکی و سرائی، (۱۳۹۹)	تحلیلی بر اندازه گیری خط فقر نسبی در استان چهارمحال بختیاری	به بررسی و تحلیل خط فقر نسبی براساس روش ۵۰ و ۶۶ درصد میانه ای خانوارهای شهری و روستایی با شاخص های اصابت فقر و شدت فقر می پردازد.
انصاری و همکاران، (۱۳۹۹)	نقش شهرکهای صنعتی در چایداری اقتصادی نواحی روستایی مطالعه: دهستان القچین، شهرستان چرام	به بررسی نقش شهرک های صنعتی در پایداری اقتصادی نواحی روستایی و روستایی پرداخته اند و بررسی ها نشان می دهد، بین متغیرهای اقتصادی و زیست محیطی رابطه معناداری وجود دارد.
موحد و ولی نوری (۱۳۹۶)	تحلیل پویایی فقر شهری در کلان شهر تهران ۱۳۷۵-۹۰	بررسی ها نشان می دهد فقر در کلان شهر تهران طی ادوار مورد مطالعه به سمت خوشه ای شدن حرکت کرده و از حالت متفرق به وضعیت به هم پیوسته و خوشه ای تغییر شکل داده است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، پژوهشی توصیفی تحلیلی بوده و از حیث روش شناسی پژوهش از نوع توصیفی تحلیلی می باشد. برای جمع آوری اطلاعات در این پژوهش از منابع کتابخانه‌ای و داده‌های مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵ بهره گرفته شده است. همچنین برای تجزیه و تحلیل اطلاعات در این پژوهش از نرم افزار ARCMAP بهره گرفته شده است. به طور کلی گام های پژوهش حاضر به صورت زیر می باشد.

گام اول: تعیین و محاسبه شاخص ها

در گام اول پژوهش اقدام به شناسایی ابعاد و شاخص های پژوهش در ارتباط با فقر شهری در هریک از ابعاد اقتصادی، کالبدی و اجتماعی شده است. جدول یک هر یک از شاخص های مورداستفاده در این پژوهش و نحوه محاسبه آن ها را نشان می دهد. پس از شناسایی این شاخص ها با استفاده از بلوک های آماری سال ۱۳۹۵، این شاخص ها در نرم افزار EXCEL محاسبه و با استفاده از نرم افزار GIS برحسب بلوک های آماری ترسیم گردیده است.

جدول ۲. شاخص های فقر شهری در اسفراین

ردیف	شاخص	تعاریف
Q1	نرخ سرپاری جمعیت	$Q1 = \frac{\text{جمعیت شاغل} - \text{جمعیت کل}}{\text{جمعیت شاغل}} = \text{نرخ سرپاری جمعیت}$
Q2	بار معیشتی	$Q2 = \frac{\text{جمعیت کل}}{\text{جمعیت شاغل}} - \text{بار معیشتی}$
Q3	بار تکفل واقعی	$Q3 = \frac{\text{جمعیت شاغل} - \text{جمعیت کل}}{\text{جمعیت شاغل} + \text{جمعیت دارای درآمد و بدون کار}} = \text{بار تکفل واقعی}$
Q4	نرخ بیکاری	$Q4 = \frac{\text{تعداد کل بیکاران}}{\text{تعداد کل جمعیت فعال}} = \text{نرخ بیکاری}$
Q5	بار اقتصادی	$Q5 = \frac{\text{کل جمعیت}}{\text{جمعیت فعال}} = \text{بار اقتصادی}$
Q6	درصد واحدهای مسکونی با زیربنای کمتر از ۵۰ مترمربع	$Q6 = \frac{\text{واحدهای مسکونی با زیربنای کمتر از ۵۰ مترمربع}}{\text{تعداد کل واحدهای مسکونی}} = \text{درصد واحدهای کمتر از ۵۰}$
Q7	تراکم خانوار در واحد مسکونی	$Q7 = \frac{\text{تعداد خانوار}}{\text{تعداد کل واحدهای مسکونی}} = \text{تراکم خانوار در واحد مسکونی}$
Q8	تراکم نفر در واحد مسکونی	$Q8 = \frac{\text{جمعیت}}{\text{تعداد کل واحدهای مسکونی}} = \text{تراکم نفر در واحد مسکونی}$
Q9	تراکم خالص مسکونی	$Q9 = \frac{\text{جمعیت}}{\text{زیربنای مسکونی}} = \text{تراکم خالص مسکونی}$
Q10	مسکن فرسوده	$Q10 = \frac{\text{واحدهای مسکونی با مصالح کم دوام (چوب و آجر یا چوب و خشت)}}{\text{تعداد کل واحدهای مسکونی}} = \text{مسکن فرسوده}$
Q11	بعد خانوار	$Q11 = \frac{\text{جمعیت}}{\text{تعداد خانوار}} = \text{بعد خانوار}$
Q12	نرخ بی سوادی	$Q12 = \frac{\text{تعداد افراد بی سواد ۶ ساله و بیشتر}}{\text{جمعیت ۶ ساله و بیشتر}} = \text{نرخ بی سوادی}$
Q13	درصد واحد های مسکونی استیجاری	$Q13 = \frac{\text{خانه های رهن و اجاره}}{\text{کل خانه های مسکونی}} = \text{درصد واحد های مسکونی استیجاری}$

نسبت افراد بالای ۶۵ سال جمعیت کل	سالخوردگی جمعیت	Q۱۴
نسبت طلاق زن و مرد بی همسر بر اثر طلاق	نسبت طلاق	Q۱۲
نسبت طلاق زن و مرد دارای همسر	جمعیت محصل + خانه دار + درآمد بدون کار	Q۱۶
جمعیت غیرفعال	کل جمعیت	

منبع: (یافته های تحقیق)

گام دوم: تحلیل لکه های داغ شاخص های مورد بررسی

در گام دوم پس از بررسی و محاسبه شاخص های مؤثر بر فقر شهری در هریک از ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی با استفاده از روش تحلیل لکه های داغ به بررسی این شاخص ها در سطح شهر اسفراین پرداخته شده است. این ابزار در حقیقت به هر عارضه در چهارچوب عوارضی که در همسایگی اش قرار دارند نگاه می کند. اگر عارضه ای مقادیر بالا لکه داغ باشد باید هم خودش و هم عوارضی که در همسایگی اش قرار دارند دارای مقادیر بالا باشند. در این تحلیل جمع محلی یک عارضه و همسایگانش به طور نسبی با جمع کل عارضه ها مقایسه می شود. هدف از تحلیل لکه های داغ برای شاخص های فقر شهری در سه بعد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی، بررسی نحوه توزیع جغرافیایی این شاخص ها در شهر اسفراین و محاسبه و تعیین نواحی کم تر برخوردار و بیشتر برخوردار است.

گام سوم: تحلیل لکه های داغ و آماره موران برای فقر چندبعدی و بررسی وضعیت شهر اسفراین

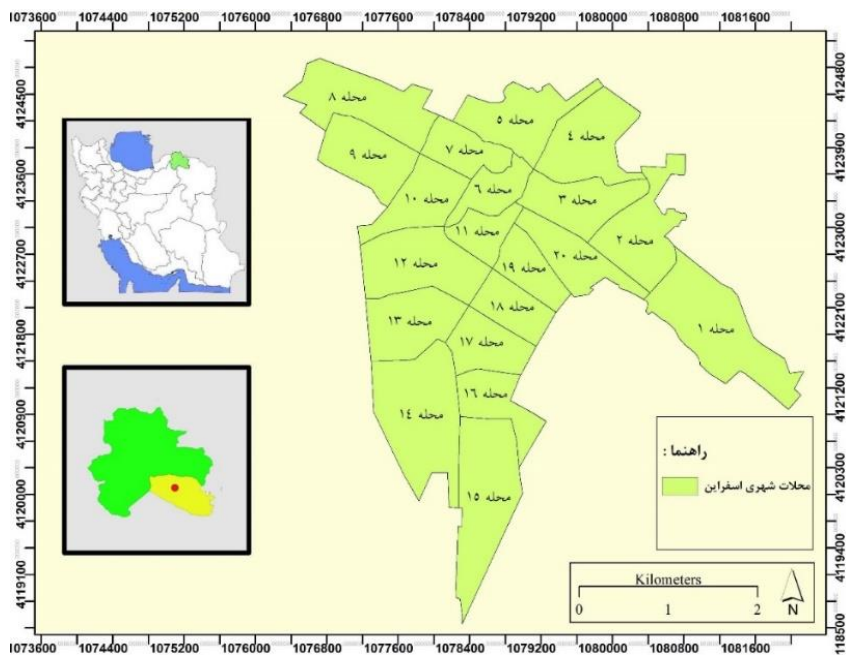
ازلحاظ این شاخص

در گام نهایی پس از محاسبه شاخص های مؤثر بر فقر شهری در هریک از ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی با جمع کردن این ابعاد، شاخص نهایی فقر شهری محاسبه شده است. در ادامه این شاخص با استفاده از تحلیل لکه های داغ و در مرحله بعد با تبدیل شدن به فایل رستری طبقه بندی به سه دسته در شهر اسفراین مورد بررسی و تجزیه و تحلیلی قرار گرفته است. در نهایت با استفاده از آماره موران به بررسی نحوه توزیع این عوارض در شهر اسفراین پرداخته شده است.

محدوده مورد مطالعه

شهر اسفراین بین ۵۶ درجه و ۵۷ دقیقه تا ۵۸ درجه و ۷ دقیقه طول شرقی و ۳۶ درجه و ۴۰ دقیقه تا ۳۷ درجه و ۱۷ دقیقه عرض شمالی واقع شده است. ارتفاع متوسط آن از سطح دریا ۱۲۱۱ متر است (earthexplore, 2022). بر اساس آخرین تقسیمات جمعیتی این شهر، در سال ۱۳۹۵ دارای جمعیتی بالغ بر ۵۸۷۳۹ نفر می باشد که از این تعداد ۲۹۴۴۳ نفر مرد و ۲۸۹۳۶ نفر زن می باشند. همچنین تعداد کل خانوار های شهر اسفراین در سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۱۷۲۳۴ نفر می باشد. (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). این شهر بر اساس آخرین تقسیمات کشوری دارای ۲۰ محله شهری می باشد که در (شکل ۱) ترسیم گردیده است.

شکل ۲. محدوده مورد مطالعه جهت بررسی

منبع: (ترسیم نگارندگان)

جدول ۳. مشخصات جمعیت‌شناختی شهر اسفراین برحسب محلات

تعداد زنان	تعداد مردان	بعد خانوار	تعداد خانوار	جمعیت	مساحت	محلات
۲۱۰۰	۱۹۴۳	۰/۲۸۵	۱۱۵۴	۴۰۴۳	۱۲۱/۳۶۶	۱
۱۷۹۱	۱۷۳۰	۰/۲۹۹	۱۰۵۴	۳۵۲۱	۷۶/۵۳۱	۲
۲۱۰۰	۲۰۴۳	۰/۲۹۴	۱۲۱۶	۴۱۴۳	۶۲/۳۷۸	۳
۱۶۵۰	۱۶۸۹	۰/۳۰۵	۱۰۱۹	۳۳۳۹	۷۹/۷۷۸	۴
۸۱۱	۸۲۴	۰/۳۱۵	۵۱۵	۱۶۳۵	۷۱/۸۱۱	۵
۱۰۲۹	۱۴۶۶	۰/۲۶۱	۶۵۱	۲۴۹۵	۳۵/۵۷۸	۶
۱۶۴۳	۱۷۴۱	۰/۳۰۹	۱۰۴۵	۳۳۸۴	۴۰/۴۵	۷
۱۲۰۶	۱۱۱۲	۰/۳	۶۹۵	۲۳۱۸	۸۸/۶۹۹	۸
۹۴۴	۹۲۹	۰/۳۰۲	۵۶۶	۱۸۷۳	۶۵/۲۷۳	۹
۱۲۷۵	۱۲۸۴	۰/۳	۷۶۸	۲۵۵۹	۵۶/۱۳۱	۱۰
۷۰۵	۷۹۲	۰/۲۹۹	۴۴۷	۱۴۹۷	۳۱/۴۹۳	۱۱
۱۷۱۶	۱۶۷۵	۰/۳	۱۰۱۷	۳۳۹۱	۸۷/۹۳۷	۱۲
۱۸۴۲	۱۸۵۰	۰/۲۸۹	۱۰۶۶	۳۶۹۲	۶۸/۳۲۲	۱۳
۱۶۴۲	۱۷۷۵	۰/۲۸۸	۹۸۴	۳۴۱۷	۱۲۴/۷۱۲	۱۴
۳۱۹	۲۷۹	۰/۲۷۱	۱۶۲	۵۹۸	۱۰۹/۹۶۴	۱۵
۱۲۱۵	۱۰۴۲	۰/۲۷۷	۶۲۵	۲۲۵۷	۴۶/۸۳۱	۱۶
۲۲۲۱	۲۲۸۸	۰/۲۹	۱۳۰۷	۴۵۰۹	۴۷/۸۸۳	۱۷
۱۸۴۱	۱۸۹۳	۰/۳۰۲	۱۱۲۹	۳۷۳۴	۴۱/۰۱۶	۱۸
۱۳۴۳	۱۴۰۳	۰/۳	۸۲۵	۲۷۴۶	۳۹/۵۲۷	۱۹
۱۵۴۳	۱۶۸۵	۰/۳۰۶	۹۸۹	۳۲۲۸	۵۴/۷۴۴	۲۰

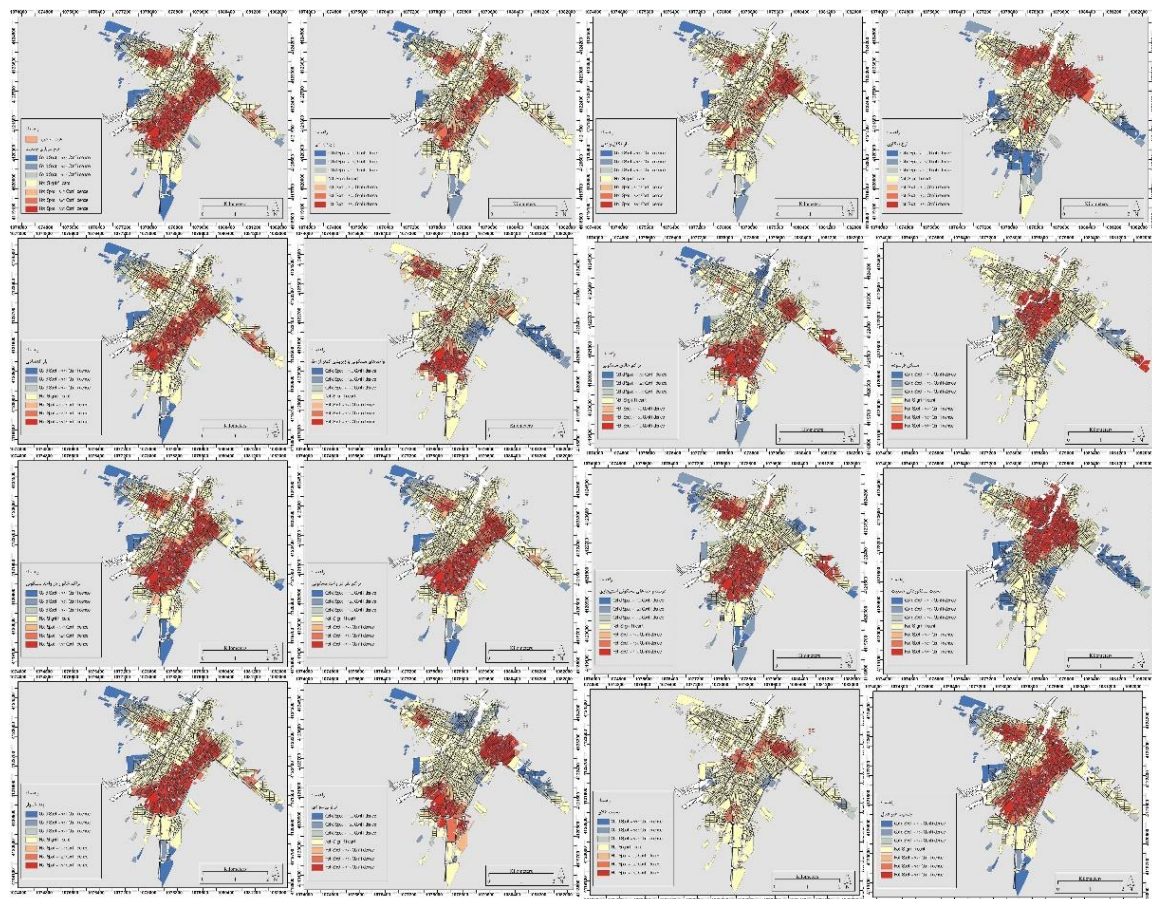
بحث و یافته‌ها

یافته های توصیفی پژوهش: در مرحله اول برای بررسی یافته های پژوهش اقدام به بررسی یافته های توصیفی پژوهش گردیده است. بدین منظور ابعاد و مولفه های پژوهش در سطح محلات محاسبه گردیده و نتایج در (جدول ۳) ارائه شده است .

جدول ۴. اطلاعات توصیفی شاخص های فقر شهری در شهر اسفراین

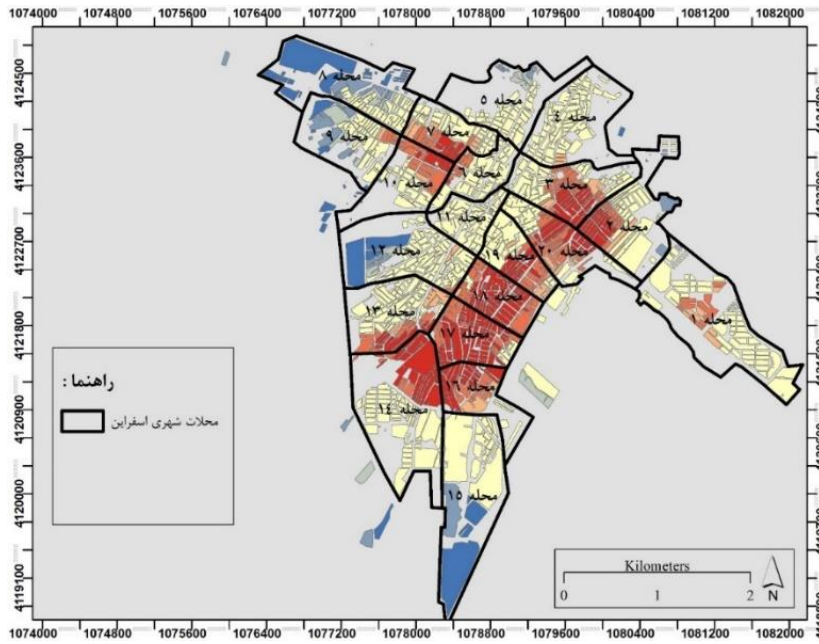
محللات	نرخ سرپاری جمعیت	بار معیشتی	بار تکفل واقعی	نرخ بیکاری	بار اقتصادی	درصد واحد های مسکونی با کمتر از ۵۰ مترمربع	تراکم خانوار در واحد مسکونی	تراکم فقر در واحد مسکونی	تراکم خالص مسکونی	مسکن فرسوده	بند خانوار	نرخ بی سوادگی	واحد های مسکونی استیجاری	سالخوردگی جمعیت	نسبت طلاق	جمعیت غیر فعال
۱	۰/۵۷	۳/۰۴	۲/۲۶	۰/۰۶	۲/۷۹	۰/۰۰	۲/۷۹	۰/۸۰	۳/۱۹	۰/۰۳	۲/۷۶	۰/۰۴	۰/۳۳	۰/۰۱	۰/۳۴	
۲	۰/۶۰	۳/۴۲	۲/۶۲	۰/۱۹	۲/۵۲	۰/۰۵	۲/۸۰	۰/۸۲	۳/۱۹	۰/۰۴	۲/۷۱	۰/۱۱	۰/۲۴	۰/۰۳	۰/۳۴	
۳	۰/۵۶	۳/۱۱	۲/۳۳	۰/۱۳	۲/۵۸	۰/۰۲	۲/۸۶	۰/۸۱	۲/۷۴	۰/۰۳	۲/۷۱	۰/۱۰	۰/۲۳	۰/۰۵	۰/۳۷	
۴	۰/۵۷	۳/۰۰	۲/۲۰	۰/۱۰	۲/۶۱	۰/۰۴	۲/۶۳	۰/۸۰	۲/۴۶	۰/۰۳	۲/۶۱	۰/۰۵	۰/۲۹	۰/۰۳	۰/۳۶	
۵	۰/۴۷	۲/۴۲	۱/۷۴	۰/۱۱	۱/۹۶	۰/۰۲	۲/۱۴	۰/۷۰	۱/۹۸	۰/۰۵	۲/۰۷	۰/۰۶	۰/۲۴	۰/۰۵	۰/۲۸	
۶	۰/۵۶	۳/۲۳	۲/۴۴	۰/۱۲	۲/۶۳	۰/۰۳	۲/۹۷	۰/۸۲	۲/۸۶	۰/۰۵	۲/۸۴	۰/۰۵	۰/۲۹	۰/۰۶	۰/۳۶	
۷	۰/۶۳	۳/۳۲	۲/۴۵	۰/۱۴	۲/۷۲	۰/۰۵	۲/۹۰	۰/۸۹	۲/۷۱	۰/۰۵	۲/۸۴	۰/۰۶	۰/۳۳	۰/۰۵	۰/۴۰	
۸	۰/۳۸	۱/۹۵	۱/۴۲	۰/۰۸	۱/۶۵	۰/۰۳	۱/۸۴	۰/۵۵	۱/۹۳	۰/۰۲	۱/۷۸	۰/۰۵	۰/۲۱	۰/۰۲	۰/۲۴	
۹	۰/۴۷	۲/۴۲	۱/۷۷	۰/۰۸	۲/۱۱	۰/۰۶	۲/۲۳	۰/۶۶	۲/۴۳	۰/۰۴	۲/۱۷	۰/۰۹	۰/۲۰	۰/۰۳	۰/۳۰	
۱۰	۰/۵۷	۳/۱۰	۲/۳۱	۰/۱۰	۲/۶۴	۰/۰۲	۲/۷۱	۰/۸۲	۲/۶۷	۰/۰۴	۲/۶۳	۰/۰۶	۰/۳۲	۰/۰۲	۰/۳۶	
۱۱	۰/۴۷	۲/۳۷	۱/۷۲	۰/۰۶	۲/۱۷	۰/۰۴	۲/۲۱	۰/۶۸	۲/۲۲	۰/۱۰	۲/۱۴	۰/۰۷	۰/۲۳	۰/۰۵	۰/۳۲	
۱۲	۰/۵۱	۲/۸۸	۲/۱۶	۰/۰۹	۲/۲۹	۰/۰۶	۲/۵۴	۰/۷۶	۲/۷۷	۰/۰۴	۲/۴۳	۰/۰۷	۰/۳۰	۰/۰۳	۰/۳۱	
۱۳	۰/۵۸	۳/۱۳	۲/۳۳	۰/۰۷	۲/۸۰	۰/۰۳	۲/۹۳	۰/۸۳	۳/۱۲	۰/۰۴	۲/۸۴	۰/۰۹	۰/۳۲	۰/۰۲	۰/۳۶	
۱۴	۰/۵۷	۲/۸۲	۲/۰۱	۰/۰۵	۲/۶۴	۰/۰۶	۲/۸۹	۰/۸۳	۳/۲۶	۰/۰۳	۲/۸۳	۰/۰۹	۰/۲۴	۰/۰۲	۰/۳۴	
۱۵	۰/۴۲	۲/۱۶	۱/۵۸	۰/۰۳	۲/۰۳	۰/۰۲	۲/۱۸	۰/۶۰	۲/۱۴	۰/۰۳	۲/۱۱	۰/۰۹	۰/۱۵	۰/۰۳	۰/۲۹	
۱۶	۰/۵۷	۳/۲۶	۲/۴۶	۰/۰۸	۲/۷۲	۰/۰۷	۲/۲۶	۰/۸۳	۳/۶۶	۰/۰۳	۳/۰۸	۰/۰۹	۰/۳۳	۰/۰۳	۰/۳۶	
۱۷	۰/۶۶	۳/۲۸	۲/۳۳	۰/۱۲	۲/۸۳	۰/۰۵	۳/۳۵	۰/۹۹	۳/۴۰	۰/۰۳	۳/۲۰	۰/۰۸	۰/۳۵	۰/۰۲	۰/۴۳	
۱۸	۰/۶۹	۳/۵۱	۲/۵۶	۰/۱۱	۳/۲۵	۰/۰۲	۳/۳۰	۰/۹۸	۳/۱۹	۰/۰۴	۳/۲۴	۰/۰۶	۰/۳۵	۰/۰۳	۰/۴۵	
۱۹	۰/۶۹	۳/۵۶	۲/۶۱	۰/۱۲	۳/۱۰	۰/۰۳	۳/۳۵	۰/۹۷	۳/۳۰	۰/۰۴	۳/۲۸	۰/۰۵	۰/۳۳	۰/۰۴	۰/۴۳	
۲۰	۰/۶۰	۳/۱۴	۲/۳۲	۰/۱۲	۲/۶۴	۰/۰۵	۲/۸۱	۰/۸۴	۲/۷۴	۰/۰۴	۲/۷۴	۰/۰۸	۰/۲۹	۰/۰۴	۰/۳۸	

(شکل ۲) تحلیل لکه های داغ برای شاخص های فقر شهری در شهر اسفراین را نشان می دهد. همان طور که از شکل قابل مشاهده می باشد، برای تمامی ابعاد و مؤلفه های پژوهش تحلیل لکه های داغ شاخص های فقر شهری دارای توزیع خوشه ای بوده که نواحی دارای لکه های داغ در قسمت شرق شهر اسفراین می باشد. این ناحیه که در امتداد بلوار شهید کشاورز در شرق شهر اسفراین می باشد شامل محلات ۱۵، ۱۶، ۱۷ و ۱۸ می باشد که به دلیل تراکم جمعیتی، تعداد مسکونی بالا زیاد و همچنین جمعیت غیرفعال زیاد در معرض عارضه فقر شهری قرار گرفته است.

شکل ۲. تحلیل لکه های داغ شاخص های فقر شهری در شهرستان اسفراین

تحلیل لکه های داغ برای شاخص تلفیقی فقر شهری: در این گام با استفاده از مجموع شاخص های فوق شاخص نهایی فقر شهری محاسبه شده است. (شکل ۳) محاسبات لکه های داغ شاخص فقر چندبعدی در شهرستان اسفراین را نشان می دهد. همان طور که از شکل قابل مشاهده می باشد لکه های داغ این شهرستان در امتداد بلوار شهید کشاورز در شرق شهر اسفراین قرار گرفته است که شامل محلات ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰ می شود. همچنین بیشتر لکه های سرد در قسمت غرب و جنوب شهر اسفراین قرار گرفته است که محلات ۸ و ۱۵ می باشد.

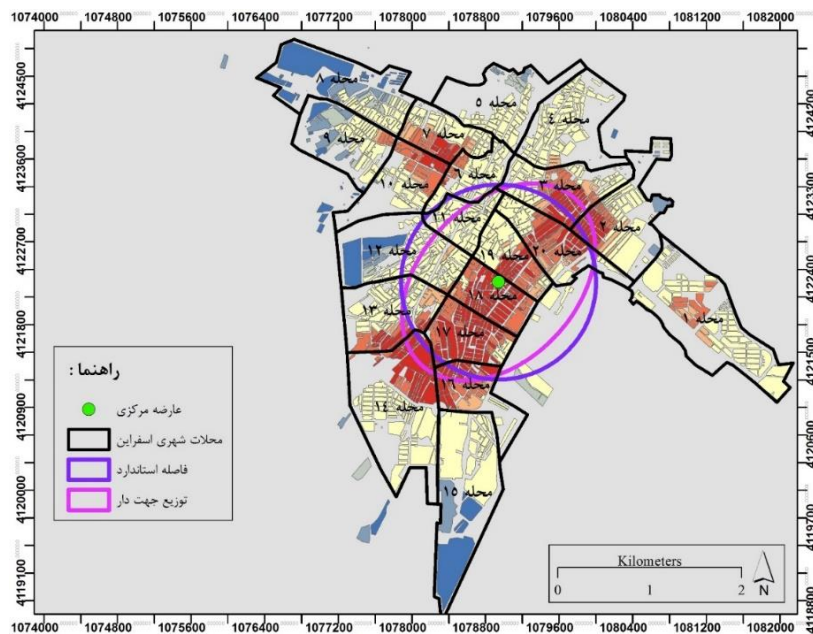
شکل ۳. تحلیل پراکندگی لکه های داغ شاخص فقر شهری در شهرستان اسفراین
منبع: نگارندگان)

تحلیل خودهمبستگی فضایی موران: به منظور بررسی نوع پراکنش فضایی برای شاخص تلفیقی فقر شهری از تحلیل خودهمبستگی فضایی موران استفاده شده است. نتایج مطابق جدول ۴ می باشد. همان طور که قابل مشاهده است، شاخص فقر چندبعدي در شهرستان اسفراین دارای توزیع خوشه ای می باشد که نشان دهنده خودهمبستگی فضایی این شاخص در سطح بلوک های آماری شهرستان اسفراین دارد.

جدول ۴. تحلیل خودهمبستگی فضایی موران الگوی فقر شهری

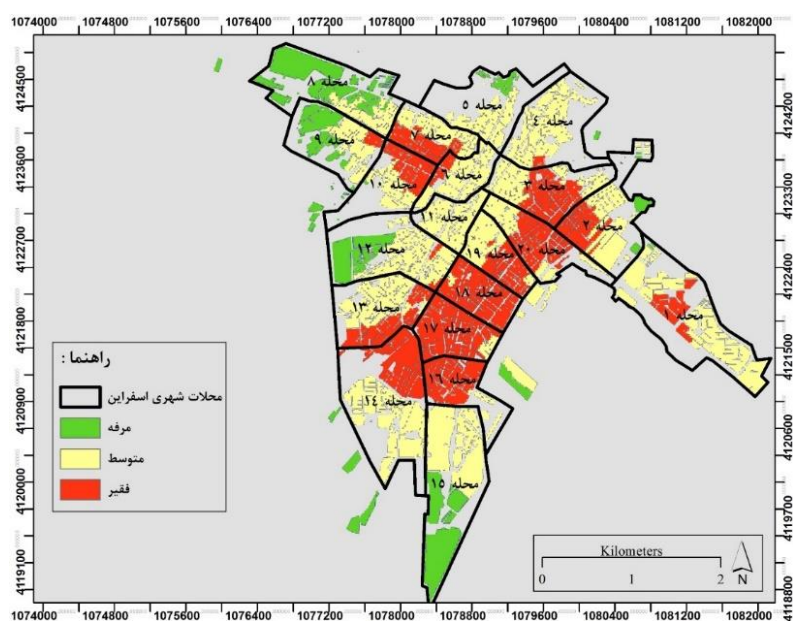
تحلیل خودهمبستگی فضایی موران	
۷۱/۶۲۳۸۵	آماره موران
۱۴۲/۲۹۳۶	مقدار Z
۰/۰۰۰	سطح معنی داری
خوشه ای	الگوی پراکنش

عارضه مرکزی، میانگین و توزیع جهت دار: به منظور بررسی بیشتر الگوی فقر چندبعدي در شهرستان اسفراین از مدل عارضه مرکزی، میانگین و توزیع جهت دار استفاده گردید. نتایج مطابق شکل ۳ می باشد. همان طور که قابل مشاهده می باشد، میانگین مرکزی شاخص فقر شهری واقع در شرق شهر در مرز محلات ۱۸ و ۱۸ می باشد. همچنین توزیع جهت دار این شاخص در راستای شمال شرقی به جنوب غربی در راستای بلوار شهید کشاورز واقع شده است که واقع در هسته مرکزی شهر در قسمت شرقی می باشد. در نهایت شاخص فاصله استاندارد نشان می دهد، عارضه فقر شهری مرکز شهر را در برمی گیرد.

شکل ۴. عارضه مرکزی، فاصله استاندارد و توزیع جهت دار جمعیت برای شاخص فقر شهری
منبع: (ترسیم نگارندگان)

پهنه‌بندی فقر در محلات شهر اسفراين: در نهایت پهنه‌بندی شاخص فقر شهری در شهر اسفراين انجام گردید که نتایج مطابق شکل ۵ می‌باشد. همانطور که از شکل قابل مشاهده می‌باشد فقر شهری در شهر اسفراين در ۳ سطح شامل مرفه متوسط و فقر دسته‌بندی گردیده است. بنابر نتایج ارائه شده در (شکل ۵ و جدول ۳) بیشترین پهنه در این شهرستان بیشترین پهنه فقیر تشکیل می‌دهد که شامل ۳۹۵ بلوک، ۲۶۸۱۳ نفر جمعیت، ۷۸۶۲ نفر خانوار و ۲۲۷/۳۹۰ مساحت می‌باشد. همچنین پهنه مرفه ۱۲۸ بلوک، ۱۸۸۰ نفر جمعیت، ۵۶۰ خانوار و ۱۶۷/۳۶۲ هکتار مساحت کمترین پهنه را دارا می‌باشد که نشان از غالب بودن مناطق فقیرنشین در شهر اسفراين دارد.

شکل ۵. پهنه‌بندی شاخص فقر شهری در شهرستان اسفراين
منبع: (ترسیم نگارندگان)

جدول ۵. تعداد بلوک، مساحت، جمعیت و تعداد خانوار در ۳ پهنه مرفه، فقیر و متوسط

عوامل	پهنه ها	بلوک		مساحت (هکتار)		جمعیت		خانوار	
		تعداد	درصد	مقدار	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
فقر چند	مرفه	۱۲۷	۱۰/۷۲۶	۱۲۷/۳۶۲	۱۷/۱۹۷	۱۸۸۰	۳/۲۲۶	۵۶۰	۳/۲۵۵
بعدی	متوسط	۶۶۲	۵۵/۹۱۲	۳۸۲/۸۵۸	۵۲/۱	۳۹۵۹۱	۵۰/۷۷	۸۷۸۴	۵۱/۰۵۲
	فقیر	۳۹۵	۳۳/۳۶۱	۲۲۷/۳۹۰	۳۰/۷۰۳	۲۶۸۱۳	۴۶/۰۴	۷۸۶۲	۴۵/۶۹۳

نتیجه گیری

فقر شهری پدیده‌ای چند بعدی است و شهر نشینان به خاطر بسیاری از محرومیت‌ها، از جمله عدم دسترسی به فرصت‌های اشتغال، مسکن و زیرساخت‌های مناسب، نبود تأمین اجتماعی و دسترسی به بهداشت، آموزش و امنیت فردی، در رنج و مضیقه هستند. گستره های فقر را می‌باید باز نمود فضایی - مکانی فقر در پهنه های شهری معرفی نمود. یکی از معضلات کنونی جهان علی‌الخصوص در کشورهای در حال توسعه شکل‌گیری طبقه‌ای از جوامع انسانی است که فقیر هستند. برآورد ها نشان می‌دهد که در حال حاضر جمعیتی بیش از ۱۰۰۰۰,۱۶۰,۰۰۰ نفر در جهان جزء طبقه فقیران به حساب می‌آیند. بدیهی است که شکل‌گیری این پدیده در هر جامعه‌ای تبعات اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و.. منفی در آن جامعه به وجود آورده و تلاش برای حذف و کاهش طبقه فقیر در هر جامعه علاوه بر اینکه ضرورتی انسانی دارد، یکی از اهداف توسعه پایدار است. از این رو در پژوهش حاضر سعی بر آن شد تا الگوی فضایی فقر شهری در شهر اسفراین در استان خراسان شمالی مورد بررسی قرار گیرد. بدین منظور هریک از ابعاد مؤثر بر فقر شهری در ۳ بعد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی در شهر اسفراین مورد شناسایی قرار گرفته و پس از محاسبه این شاخص ها به وسیله تحلیل لکه های داغ در این شهر مورد بررسی قرار گرفت. در نهایت با استفاده از مجموع این شاخص ها، شاخص فقر چند بعدی در شهر اسفراین مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل از تحلیل فضایی موران نشان داد شاخص فقر چند بعدی در شهر اسفراین دارای توزیع به شدت خوشه‌ای هست. همچنین نتایج حاصل از تحلیل لکه های داغ مورد بررسی قرار گرفته نشان داد، لکه های داغ فقر شهری بیشترین پهنه را در شهر اسفراین تشکیل می‌دهند که ۳۹۵ بلوک، ۲۶۸۱۳ نفر جمعیت، ۷۸۶۲ نفر خانوار و ۲۲۷/۳۹۰ را در بر می‌گیرد. این پهنه که در راستای بلوار شهید کشاورز در شرق شهر اسفراین قرار دارد، شامل محلات ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹ و ۲۰ هست. تحلیل عارضه مرکزی شاخص فقر شهری نشان داد این شاخص در محله مرز بین محله ۱۸ و ۱۹ قرار داشته و شاخص فقر دارای توزیع بیضوی در راستای شمال شرق و جنوب غرب هست. به طور کلی نتایج حاصل از تحلیل فقر چند بعدی در شهر اسفراین نشان می‌دهد از مجموع جمعیت این شهرستان ۵۱ درصد دارای وضعیت متوسط، ۴۵ درصد فقیر و تنها ۴ دارای وضعیت مرفه می‌باشند. این اختلاف زیاد در بین پهنه های فقیر و مرفه و همچنین توزیع خوشه‌ای شاخص فقر شهری نشان‌دهنده وجود شکاف طبقاتی در اسفراین می‌باشد.

تقدیر و تشکر

بابر اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

منابع

- ۱) انصاری، عصمت؛ فراهانی، حسین و چراغی، مهدی (۱۳۹۹). نقش شهرکهای صنعتی در پایداری اقتصادی نواحی روستایی (مطالعه موردی دهستان القچین، شهرستان چرام استان کهگیلویه و بویراحمد). فصلنامه جغرافیا، دوره ۱۸، شماره ۶۵، صص. ۳۱-۴۳. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27172996.1399.18.2.3.0>
- ۲) بزرگوار، علیرضا؛ زیاری، کرامت‌اله و تقوایی، مسعود (۱۳۹۶). سنجش مکانی پهنه های فقر شهری در شهرهای جدید (مورد مطالعه: شهر جدید هشتگرد). فصلنامه مجلس و راهبرد، دوره ۲۴، شماره ۹۲، صص. ۲۷-۵۰. <https://doi.org/10.52547/esrj.11.1.152>
- ۳) خلیج، سکینه و یوسفی، علی (۱۳۹۳). پهنه‌بندی توزیع و شدت فقر چند بعدی در مناطق شهری و روستایی ایران. برنامه‌ریزی و آمایش فضا، دوره ۱۸، شماره ۴، صص ۴۹-۷۰. <http://hsmsp.modares.ac.ir/article-21-1232-en.html>
- ۴) روستایی، شهرپور؛ اصغری زمانی، اکبر و زادولی، فاطمه (۱۳۹۷). شناسایی مولفه‌های تاثیرگذار بر گستره‌ی فقر شهری (مطالعه موردی: محله آخماقیه ی تبریز). پژوهش های جغرافیای برنامه ریزی شهری، دوره ۶، شماره ۱، صص ۹۱-۱۱۱. <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2018.232073.709>
- ۵) سرگزی، زهرا؛ محمدی، علیرضا؛ خمر، غلامعلی و ایمانی، بهرام (۱۴۰۰). شناسایی و تحلیل فضایی پهنه‌های فقر شهری (مطالعه موردی: شهر زاهدان)، مجله آمایش جغرافیایی فضا، دوره ۱۱، شماره ۴، صص. ۷۰-۵۵. <https://doi.org/10.30488/gps.2020.182972.3035>
- ۶) مالکی‌سونکی، ماه پسند و سرائی، محمد حسین (۱۳۹۹). تحلیلی بر اندازه گیری خط فقر نسبی در استان چهارمحال بختیاری، فصلنامه جغرافیا، دوره ۱۸، شماره ۶۵، صص. ۴۴-۵۴. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27172996.1399.18.2.4.1>
- ۷) موحد، علی و ولی‌نوری، سامان (۱۳۹۶). تحلیل فقر شهری در کلان شهر تهران ۹۰-۱۳۷۵. فصلنامه جغرافیا، دوره ۱۵، شماره ۵۵، صص. ۳۷-۵۰. https://mag.iga.ir/article_253928.html
- ۸) نیک‌پور، عامر؛ سلیمانی، محمد و محمدیاری، بهناز (۱۴۰۰). تحلیل فضایی پویای فقر شهری و پهنه بندی آن در کلانشهر رشت، مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه های انسانی، دوره ۱۶، شماره ۲، صص. ۳۵۲-۳۳۹. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.25385968.1400.16.2.10.5>
- ۹) یاراحمدی، منصوره و نیک پور، عامر (۱۴۰۰). تغییرات فضایی فقر شهری در نورآباد ممسنی، چشم انداز مطالعات شهری و روستایی، دوره ۲، شماره ۳، صص. ۸۹-۷۴. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27173747.1400.2.1.6.274-89>
- 10) Alavi, S. A., Shakeri, E. & Grossey, A. (2018). Measuring Spatial Distribution of Urban Poverty Using Decision Making Models in GIS (Case Study: Babylon's 12 Regions), Journal of Geographical Sciences, Vol. 14, No. 28, pp. 181-197. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.22287736.1400.21.60.16.2>
- 11) Ansari, E., Farahani, H. & Chiraghi, M. (2019). The role of industrial towns in the economic stability of rural areas (case study of Al-Qachin District, Cheram County, Kohgiluyeh and Boyer Ahmad Provinces), Geography of Journal, Vol. 18, No. 65, pp. 31-43. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27172996.1399.18.2.3.0>
- 12) Bozorgvar, A., Ziyari, K.A. & Taqwai, Massoud. (2016). Spatial assessment of urban poverty areas in new cities (case study: Hashtgerd new city), Majlis and Strategy Quarterly, Vol. 24, No. 92, pp. 5-27. <https://doi.org/10.52547/esrj.11.1.152>
- 13) Castañeda, A., Doan, D., Newhouse, D., Nguyen, M., Uematsu, H. & Azevedo, J. (2018). A New Profile of the Global Poor, World Development, Elsevier, Vol. 101, PP. 250- 267. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2017.08.002>
- 14) Christiaensen, L. & Kanbur, R. (2017). Secondary towns and poverty reduction: refocusing the urbanization agenda, Annual Review of Resource Economics, Vol. 9, PP. 405-419. <https://doi.org/10.1146/annurev-resource-100516-053453>
- 15) Duque, J. C., Patino, J.E., Ruis, L.A. & Pardo-Pascual, J.E. (2015). Measuring intra urban poverty using land cover and texture metrics derived from remote sensing data, Landscape and Urban Planning, Vol. 135, pp. 11-21. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2014.11.009>

- 16) Gustafsson, B. & Sai, D. (2020). Growing into relative income poverty: Urban China, 1988–2013. *Social Indicators Research*, Vol.147, No.1 ,pp. 73-94. <https://doi.org/10.1007/s11205-019-02155-3>
- 17) Haizzan, Y. M., Firdaus, R. R., Samsurijan, M. S., Latiff, A. R. A., Singh, P. S. J., Jaafar, M. H. & Vadevelu, K. (2018). Urban Poverty and Housing: Social Work Issues. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, Vol.8, No.9 , pp.1111-1118. <http://dx.doi.org/10.6007/IJARBS/v8-i9/4684> .
- 18) Hlahla, S., Goebel, A. & Hill, T. R. (2016). Green economy: a strategy to alleviate urban poverty and safeguard the environment? KwaZulu-Natal, South Africa. In *Urban Forum* ,Vol. 27, No. 1, pp. 113-127. <http://dx.doi.org/10.1007/s12132-015-9263-7>.
- 19) Hussain, T., Abbas, J., Wei, Z. & Nurunnabi, M. (2019). The effect of sustainable urban planning and slum disamenity on the value of neighboring residential property: Application of the hedonic pricing model in rent price appraisal, *Sustainability*, Vol.11, No.4 , 11-44. <https://doi.org/10.3390/su11041144> .
- 20) Joseph, M. L., Chaskin, R. J. & Webber, H. S. (2007). The Theoretical Basis for Addressing Poverty Through Mixed Income Development, *Urban Affairs Review*, Vol. 42, No. 3, PP. 369-409. <https://doi.org/10.1177/1078087406294043> .
- 21) Khalaj, S. & Yousefi, A. (2015). Mapping the Incidence and Intensity of Multidimensional Poverty in Iran Urban and Rural Areas, *MJSP*, Vol. 18, No. 4, pp. 49-70. <http://hsmmp.modares.ac.ir/article-21-1232-en.html>
- 22) Maliki-Sunki, M. & Saraei, M. Hossein. (2019). An analysis on the measurement of the relative poverty line in Chaharmahal Bakhtiari province, *Geography o Journal*, Vol. 18, No. 65, pp. 44-54. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27172996.1399.18.2.4.1>
- 23) McLoughlin, C. (2014). *Political economy analysis: topic guide* (2nd Ed.). Birmingham, UK: GSDRC, University of Birmingham. <http://www.gsdrc.org/docs/open/PEA.pdf>.
- 24) Montgomery, M. (2009). Urban Poverty and Health in developing Countries, *Population Reference Bureau*, Vol. 64, No. 2, pp.1-18. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2019.05.002> .
- 25) Movahed, A. & Wali-Nouri, Saman. (2016). Analysis of urban poverty in the metropolis of Tehran, 1375-90. *Geography Of Journal*, Vol 15, No 55, pp. 37-50. https://mag.iga.ir/article_253928.html
- 26) Nikpour, A., Soleimani, M. & Mohammadyari, B. (2021). Spatial analysis of urban poverty survey and its zoning in Rasht metropolis, *human settlements planning studies*, vol. 16, No.2, pp. 339-352. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.25385968.1400.16.2.10.5>
- 27) Rostaie, Sh., Asghari Zamani, A. & Zadouli, F. (2017). Identifying the factors affecting the extent of urban poverty (Case study: Akhmagiye neighborhood of Tabriz), *urban planning geography researches*, vol. 6, no. 1, pp. 111-91. <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2018.232073.709>
- 28) Silva-Laya, M., D'Angelo, N., García, E., Zúñiga, L. & Fernández, T. (2020). Urban poverty and education A systematic literature review, *Educational Research Review*, Vol. 29, pp.100-280. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2019.05.002> .
- 29) Tacoli, C. (2012). gender and urban poverty: paid work and unpaid carework in the city, *Urbanization and Emerging Population Issues Working Paper*. <https://doi.org/10.1177/0956247813479086>.
- 30) Sargazi, Z., Mohammadi, A., Khamer, Gh.A. & Imani, Bahram .(2021). Spatial identification and analysis of urban poverty zones (case study: Zahedan city), *Journal of Geographical Analysis of Space*, Vol. 11, No. 40, pp. 55-70. <https://doi.org/10.30488/gps.2020.182972.3035>
- 31) Yarahmadi, M. & Nikpour, Amer. (2021). Spatial changes of urban poverty in Noorabad Mamsani, perspective of urban and rural studies, vol.2, No. 3, pp. 74-89. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27173747.1400.2.1.6.2>